

המהלכים שאחרי עסקת החטופים: הדילמה של הדרג המדיני

09.04.2024 | שבת בן מאיר written by

נראה כי ממשל ביידן היה רוצה להוביל להפסקת אש ולעסקת שחרור חטופים, שבהדרגה יסללו את הדרך לסיום המלחמה. להערכתי, מבחינת וושינגטון ² שחרור החטופים, יחד עם המחיר שישראל גבתה מחמאס עד כה, העברת הניהול האזרחי ברצועה לידיים אחרות והסדרים למניעת הברחות נשק לרצועה ³ אמורים להוות מענה מספק לצרכיה של ישראל בעקבות ה-7 באוקטובר.

הממשל היה רוצה לסכם כך את סוגיית המלחמה ברצועה, ובעקבות זאת ⁴ לסיים גם את הלחימה בצפון ולעבור לדבר הבא ⁵ נורמליזציה עם ערב הסעודית ותהליך מדיני עם הפלסטינים.

יתכן כי ההתפתחויות האחרונות ברצועת עזה (הוצאת כוחות צה"ל, הגדלה משמעותית של הסיוע ההומניטרי, חידוש המו"מ בקהיר) מיועדות לסייע בקידום ההסכמה על הפסקת האש ועסקת השחרור המוגבלת. אם תושג הסכמה בקשר לכך, הדרג המדיני בישראל יעמוד בפני דילמה בנוגע למהלכים שלאחר השלב הזה.

האם חמאס התקפל מדרישותיו המקוריות?

אינני מצוי במה שמתרחש בחדרי המשא ומתן. לפי הודעות דוברי חמאס התשובה לכך שלילית. להערכתי, גם אם חמאס יסכים לעסקה מוגבלת הוא ישאיר בידיו חלק מהחטופים עד למילוי כל דרישותיו: נסיגה מלאה של צה"ל מכל שטחי הרצועה, ערבויות להפסקת פעולות סיכול מצד ישראל, החזרת התושבים לבתיים והסכמה ישראלית להתנעת מנגנון שיקום לרצועה.

האם ניתן להשיג את מטרות המלחמה ללא פעולה ברפיח?

הפגיעה שישראל הסבה לחמאס עד כה היא כואבת, אך לא אנושה.

חטיבת חמאס באזור רפיח, על ארבעת גדודיה, מהווה חמישית מהכוח הצבאי של הארגון. המשקל הסגולי שלה גדול אף יותר, משום שבנוסף למשימות שיש לה כשאר החטיבות, היא גם אחראית על רצועת הגבול בין עזה לעולם החיצון, על כל הרע שעובר דרכה: הברחות נשק, אמצעים וגם תנועות של פעילים ומפקדים. בנוסף לכך, ברפיח התקבצו מפקדים ומחבלים מאזורים נוספים ברצועה, שמצאו בה מקלט מפני הקרבות.

היקף היכולות שנשארו לחמאס באזור הזה ובשאר אזורי הרצועה, יחד עם האחיזה העמוקה שלו באוכלוסייה ובמערכות הממשל ועם התמיכה בו מצד ההנהגה בחו"ל והמדינות להן הוא קשור, יסייעו להתאוששותו המהירה ולא יאפשרו להשיג את השינוי היסודי שישראל ביקשה לחולל

ברצועת עזה. מצב כזה ישפיע לרעה גם על מאמציה של ישראל לשקם את הרתעתה, בעקבות ה-7 באוקטובר.

האם פירוק יכולות חמאס ברפיח מחייב דווקא פעולה יבשתית בעצימות גבוהה?

פשיטות ומבצעים ממוקדים ומוגבלים לא יוכלו להוות תחליף לפעולה יבשתית מהסוג שראינו בח'אן יונס או בעזה ובצפון הרצועה. דפוס פעולה כזה יוכל לשמש לשימור ההישג לאחר פירוק מסגרות חמאס.

ומה לגבי השליטה ברצועת הגבול? האם לא ניתן להסתפק במנגנון בין-לאומי?

האמת היא שכבר היינו בסרט הזה. בינואר 2009 חתמה ציפי לבני, כשרת החוץ של ישראל, על הסכם לפעילות מנגנון ישראלי-מצרי במעורבות נאט"ו, למניעת הברחות נשק לתחומי הרצועה. היה זה בשלהי מבצע עופרת יצוקה. לא יצא מכך שום דבר ממשי. הבטחות וסיכומים למניעת הברחות נשק ניתנו גם בהזדמנויות אחרות. גורלם היה דומה.

איך ניתן להתקדם בשחרור החטופים?

ראשית, אם יש אפשרות לקיים עסקה תמורת הפסקת אש מוגבלת אז יש למצות אותה. באשר לשלבים שלאחר מכן צריך לבצע את הפעולה ברפיח, ולייצר שליטה ביטחונית שתמנע הברחות ברצועת הגבול. בלי זה, חמאס יתאושש וישוב להכות.

צריך לזכור: הלחץ על חמאס כיום הוא מינורי, ולעומת זאת הלחץ על ישראל להפסקת הלחימה ולשיפור המצב ההומניטרי כבד. מלאכתו של חמאס נעשית בידי אחרים, וכל שנוטר לו במצב זה הוא להמשיך להתעקש על דרישותיו המוגזמות, למשוך זמן ולשמור את אנשיו מפני הפעילות המוגבלת של צה"ל ברצועת עזה.

מה שהוביל אותו לעסקה הקודמת היה פעולה צבאית עוצמתית, הרס וחורבן, מצור על ערוצי האספקה לחמאס, סיכול ממוקד של בכירי ההנהגה בחו"ל כל אלה לא מתבצעים כיום.

האם נכון לישראל להיכנס לעימות עם ממשל ביידן בעניין עזה?

ישראל צריכה לעשות את מה שנכון עבור ביטחונה. זהו העיקרון מפתח שמקובל גם על ארה"ב.

וושנינגטון חייבת להבין שעבור ישראל שלאחר ה-7 באוקטובר, הכרעת חמאס בעזה הפכה להיות בעלת משמעות קיומית. אין זה דומה למלחמות שארה"ב ניהלה בעיראק ובאפגניסטאן, אלפי מיילים משטחה שלעיתים נוטים להשוות אותן למלחמתנו בעזה.

השחקנים באזורינו ובמערכת הבין-לאומית, בהם אויבים, ידידים ומתלבטים, עוקבים אחר המתרחש בעזה. עמדתם והתנהלותם ביחס לישראל יושפעו מהתוצאות. אם לא יושגו כל המטרות שישראל הגדירה למלחמה זו, היא תועמד בפני איום קיומי, כי יגבר הפיתוי לתקוף אותה וגם

מעמדה המדיני יינזק קשות. מרחב התמרון שישראל יכולה להרשות לעצמה בנסיבות אלה הוא מצומצם.

מה לגבי הזירה הצפונית?

רגעי ההכרעה ביחס לחיזבאללה מתקרבים. ישראל לא תוכל להמשיך לוותר על ריבונותה בצפון המדינה. תושבי אזור זה לא יהיו בני ערובה לגחמות חיזבאללה. הרחקת הארגון מחוץ לטווח הסכנה היא יעד שצריך להשיג גם בכוח. לבנון כמדינה צריכה לשלם מחיר על היותה בסיס לטרור ואולי אפילו נכון לגבות ממנה תחילה.

ומה ביחס למצב הפנימי בישראל?

במיוחד לאחר ה-7 באוקטובר עלינו להבין שהלכידות איננה מותרות עבורנו, היא תנאי הכרחי כדי שנוכל להתמודד עם האיומים כלפינו. עלינו לפעול יחד כדי שישראל תהיה מדינה יהודית ודמוקרטית, חזקה, מאוחדת, בטוחה ומשגשגת. האחדות היא בקשתם וצוואתם של גיבורינו שנפלו במערכה זו. לכבודם ולמען עתיד כולנו צריך להתאמץ להשיג אותה.

התפרסם ב-N12, בתאריך 9.4.2024.